

Näringsdepartementet  
103 33 STOCKHOLM

**Energinätsutredningens första delbetänkande (dir. 2006:39 och 2007:27) den 1 december 2007 – Förhandsprövning av nättariffer m.m. (SOU 2007:99)**

N2007/9864/E

**Sammanfattning**

Konkurrens är normalt det viktigaste medlet för att kunna uppnå väl fungerande marknader. Tävlan mellan företag leder till att produktionseffektiviteten främjas genom en mer rationell produktion och bättre fördelning av samhällets resurser. När elmarknaden regelreformerades 1996 öppnades marknaderna för produktion av och handel med el för konkurrens. Nätverksamheten fick dock fortsatt utgöra ett legalt monopol. För att säkerställa att elnäten drivs effektivt och för att skydda konsumenterna mot oskäligen nätavgifter regleras nätverksamheten, främst i el-lagen. En effektiv reglering ska sätta tillräcklig kostnadspress på företagen, dvs. så långt möjligt efterlikna konkurrensutsatt verksamhet. Om nätföretagen tillåts göra oskäligen vinster riskerar dessa också att inom integrerade energikoncerner, genom s.k. korssubventionering, överförs till konkurrensutsatta verksamheter och snedvrida konkurrensförhållandena på dessa marknader. En effektiv elnätsreglering behövs därför för att tillsammans med annan lagstiftning, bl.a. konkurrenslagen, säkerställa hela elmarknadens funktionssätt.

Konkurrensverket välkomnar en övergång till förhandsreglering av elnätstarifferna.<sup>1</sup> Det ökar möjligheterna till en förstärkt effektivitet i tillsynen och en större förutsägbarhet för såväl nätföretagen som elkunderna. En effektivt utformad förhandsreglering ska sätta press på monopolföretagen att effektivisera verksamheten, bidra till korrekta investeringsincitament, skydda konsumenterna mot oskäligen nätavgifter och vara utformad så att de administrativa kostnaderna för dess tillämpning begränsas.

---

<sup>1</sup> Konkurrensverket påtalade behovet av en sådan förändring redan i remissvar (dnr 4/2004) över El- och gasmarknadsutredningens delbetänkande SOU 2003:113 "El- och gasmarknaderna – en europeisk harmonisering".

Det är också väsentligt att en ny reglering medför att de långa legala överklagan-deprocesser som hittills präglat nätregleringen kan förkortas. Endast genom att införa en förhandsreglering löses dock inte dessa problem. För detta krävs även att tillsynsmyndigheten får utökade befogenheter vid tillsynen och en effektivare organisering av hur dessa mål hanteras i domstol<sup>2</sup>. Det bör vidare övervägas om Marknadsdomstolen eller annan domstol ska vara den enda instans som hanterar överklaganden.

Konkurrensverket anser att det förslag utredningen lämnat i flera avseenden har väsentliga brister. Föreslagna regler och principer riskerar bl.a. att ge felaktiga investeringsincitament, leda till för höga avgifter och det finns även risk för att nätkunderna får betala för samma tjänst två gånger. Sammantaget innebär föreslagna reglering att nätföretagen ges omotiverat fördelaktiga villkor för kostnads-kompensation vilket följaktligen i motsvarande grad missgynnar konsumenterna och de små och medelstora företagen.

Konkurrensverket avstyrker mot denna bakgrund att utredningens förslag genomförs.

Konkurrensverkets kritik berör huvudsakligen följande områden:

- Det finns lagstadgade bokföringsregler om krav på upprättande av an-läggingsregister för samtliga företag. Trots det föreslås att nätföretag som uppger att de saknar åldersavgifter på nätet ska kunna få tillgodräkna sig 50 procent av nätets nuanskaffningsvärde vid nätvärderingen (det s.k. kapitalbasgolvet). Detta leder till övervärdering av företagets tillgångar och således till en möjlighet att ta ut för höga avgifter från nätkunderna.
- Förslaget medför också en dubbelkompensation för inflation, dels i kapi-talbasen men också i räntan. Detta leder till att den beräknade avgiften till nätkund blir för hög.
- Utredningen föreslår att initialvärderingen av tillgångarna sker till stan-dardkostnader, men att tillkommande reinvesteringar får tas upp till verk-ligt värde. Genom att acceptera företagets verkliga värden urholkas regle-ringen. Förslaget riskerar också att leda till för få och felaktiga investe-ringar.
- Standardkostnader enligt branschens egen s.k. EBR-katalog förutsätts att användas vid värdering av företagets tillgångar. Att använda de kostna-der som monopolföretagen själva anger leder inte till någon verkningsfull reglering.

---

<sup>2</sup> Se även Konkurrensverkets yttrande (dnr 696/2007) över Departementspromemorian Lissabonfördraget, Ds 2007:48.

- Företagen kan med nuvarande förslag överdebitera sina kunder upp till 5 procent utan att behöva betala ränta på denna summa, dvs. företagen ges möjlighet till räntefria lån från nätkunderna. Ur ett konsumentperspektiv kan detta uppfattas som ett system med tvångslån utan ränta.
- Inga ytterligare befogenheter föreslås för tillsynsmyndigheten. Det medför att de långa legala processer som varit en följd av den nuvarande ex-post regleringen endast förskjuts ex-ante. För att förkorta dessa processer och få en starkare reglering krävs att tillsynsmyndigheten ges en utökad föreskriftsrätt gällande vissa väsentliga parametrar såsom avskrivningsmetod, avskrivningstider, effektivitetskrav, WACC, etc.
- Föreslagen reglering omfattar inte regionnäten. Pristillsyn saknas därmed på en betydande del av elnäten, till nackdel för nätkunderna. Det riskerar bl.a. att leda till att lokalnätföretag, anslutna till regionnätföretag i samma koncern, får möjlighet att överföra pengar till regionnätföretagen via tariffen som lokalnätföretaget betalar till regionnätföretaget.

Konkurrensverket anser således att flera av Energinätsutredningens förslag är bristfälliga. Flertalet av dessa förslag går emellertid att rätta till utan att det krävs någon ytterligare utredningsinsats. Konkurrensverket föreslår:

- Att bokförda värden ska användas i stället för NUAK eller att en real avskrivningsmetod tillämpas.
- Att föreslaget kapitalbasgolv tas bort.
- Att den av tillsynsmyndigheten påförda räntan inträder vid en lägre nivå av överdebitering eller att det införs en räntetrappa.
- Att även reinvesteringar ska värderas utifrån standardkostnader och att tillsynsmyndigheten utarbetar en egen kostnadskatalog.
- Att tillsynsmyndigheten ges föreskriftsrätt gällande viktiga parametrar såsom avskrivningsmetod, avskrivningstider, effektivitetskrav, etc.
- Att även regionnäten inkluderas i regleringen.

### **Inledning**

Det är viktigt att skapa en effektiv reglering utan onödigt betungande administration för tillsynsmyndigheten. Det är också grundläggande att en reglering sätter tillräcklig kostnadspress på företagen, dvs. så långt möjligt efterliknar konkurrensutsatt verksamhet och därmed inte fullt ut accepterar samtliga kostnader som uppkommer inom nätföretagen. Det är också väsentligt att de långa legala processer som hittills präglat nätregleringen kan förkortas. Endast genom att införa en förhandsreglering löses dock inte detta problem. Tillsynsmyndigheten behöver i

enlighet med vad som också framgår av EG-direktivet<sup>3</sup> ha befogenhet att fastställa tariffen och med effektiva verktyg sköta tillsynen.

Konkurrensverkets fokuserar i detta yttrande på ett antal områden inom vilka verket finner att lämnade förslag är bristfälliga. Det gäller framför allt förslagen som avser det s.k. kapitalbasgolvet, dubbelkompensationen för inflation, värderingen av reinvestering, utebliven straffränta vid överdebitering, att inga ytterligare befogenheter ges till tillsynsmyndigheten och att regionnäten inte ingår i regleringen.

### **50-procents regeln, det s.k. kapitalbasgolvet**

Enligt bokföringslagen är alla företag skyldiga att upprätta ett anläggningsregister. Utifrån de årsrapporter nätföretagen lämnar till tillsynsmyndigheten kan konstateras att alla följer årsredovisningslagen och således per automatik är skyldiga att upprätta ett anläggningsregister. Ett anläggningsregister ska uppdateras senast i samband med bokslut. Registret ska för varje enskild tillgång bl.a. innehålla anskaffningsvärde, anskaffningstidpunkt, tillämpad avskrivningsmetod, nyttjandeperiod och ackumulerade avskrivningar.

Det är således ett helt onödigt förslag att företagen skulle behöva ha möjligheten att få välja kapitalbasgolvet. Det är fullt möjligt att använda företagens bokförda värden och undvika den överkompensation som blir följderna med utredningens förslag (se nedan).

Alla nätföretag med ett till hälften eller mer avskrivet nät skulle med 50-procents regeln sannolikt inte "veta" åldern på sina nät. Det är en betydande andel av de svenska nätföretagen som, trots senaste årens investeringar till följd av stormar, har ett nät som är till mer än hälften avskrivet. Kunderna skulle med detta förslag komma att få betala mer än vad de borde.

Utredningen föreslår att ett åldersjusterat nuanskaffningsvärde (NUAK) ska användas i stället för exempelvis bokförda värden. Den föreslagna modellen leder till en överkompensation i förhållande till om man valt bokförda värden. Antag en tillgång med ett NUAK-värde om 10 000 kronor, anskaffad 1986 och med en avskrivningstid om 40 år. Tillgången är 2006 till hälften avskriven och skulle med utredningens föreslagna metod erhålla ett värde om 5 000 kronor. Den överkompensation som företagen erhåller med detta beräkningsätt motsvaras av skillnaden mellan linjen "NUAK med schablon" och linjen "restvärde" i bild 1 nedan. Bilden visar även hur gammalt nät företagen kommer att ha för att välja kapitalbasgolvet framför att ange verklig ålder. Linjen "restvärde" uppnår 1991-1992 värdet 5 000 kronor. Följden blir att ett nät som enligt föreslagen metod är till hälften avskrivet egentligen bara är avskrivet till ca 37,5 procent. Företag som har nät som är till 37,5 procent avskrivna eller äldre kommer således att inte "veta" åldern på sitt nät och välja möjligheten med kapitalbasgolv.

---

<sup>3</sup> Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/54/EG

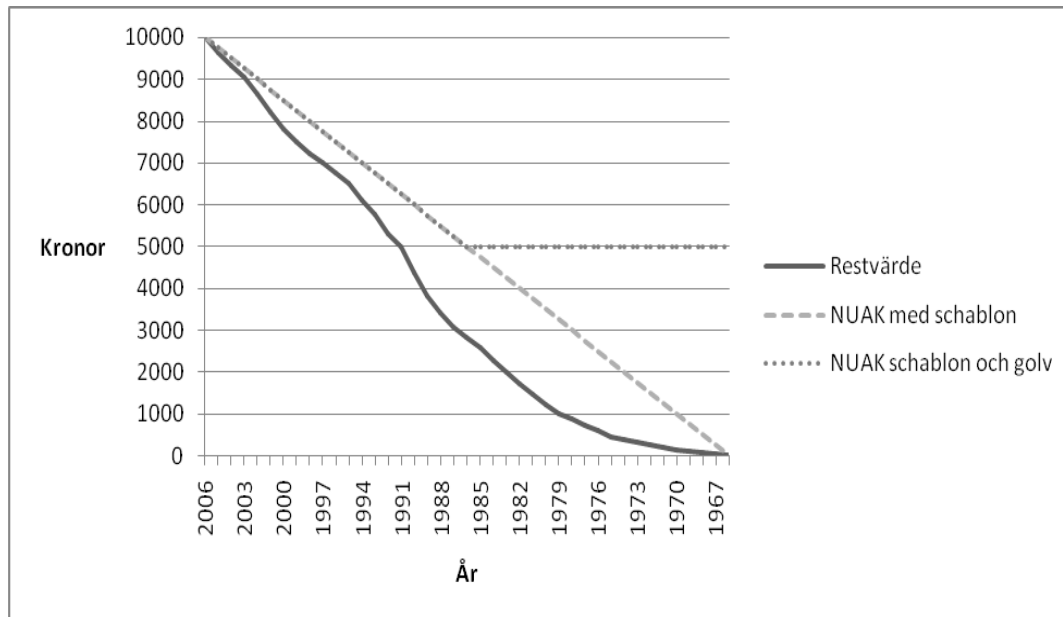


Bild 1. Kapitalbaser med olika metoder.

Bilden åskådliggör också den överkompensation företagen erhåller genom att inte "veta" åldern på nät avskrivna till 50 procent eller mera. De erhåller dels en kompensation genom priseffekten, men också en vinst genom kapitalbasgolvet. Vidare kan detta förslag leda till att företag med ett nät som är till 37,5 procent avskrivet eller äldre väljer att skjuta på investeringar eftersom de efter regleringens införande får betalt för tillgångar som redan är avskrivna. Detta kan riskera leda till avbrott och kostnader för samhället. Företag med ett nät avskrivet till 50 procent eller mindre kommer innan regleringen införs att ha incitament att investera stort eftersom de vid regleringens införande kommer att kunna göra en vinst på priseffekten. Antag att ett företag gör en investering på 10 miljoner 2008 och att den årliga inflationen ligger på 3 procent. Ingångsvärdet 2012 blir då 10,13 miljoner kronor, en vinst på 130 000 kronor.

Det förefaller också som att utredningen tänkt fel gällande antagandet om en genomsnittsålder på 20 år och det efterföljande antagandet om ett kapitalbasgolvet om 50 procent<sup>4</sup>. Pondera att alla företag har 40 års avskrivningstid. Företag med ett nät som är 20 år<sup>5</sup> eller yngre kommer således inte att välja kapitalbasgolvet. Restande företag har därmed inte en medelålder på 20 år utan snarare 25-35 år. Detta motsvarar med föreslagen metod 25 procent av NUAK eller ett restvärde på 18 procent av NUAK enligt bild 1. Med antagande om en medelålder för de företag som inte väljer att ange ålder på sina nät uppgående till ca 25 år, kan urskiljas att erforderlig ersättning uppgår till ca 2 000 kronor. Denna ersättning motsvarar den

<sup>4</sup> Detta bygger på att avskrivningstiden är 40 år och en av Fortum angiven genomsnittsålder på 20 år.

<sup>5</sup> Här bortser vi från diskussionen som tidigare fördes om att företag med ett nät avskrivet till 37,5 procent eller mer inte kommer att veta åldern på sina nät.

av utredningen föreslagna komponentersättningen på 20 procent. Konkurrensverket föreslår mot denna bakgrund att föreslaget kapitalbasgolv på 50 procent tas bort eller, om ett kapitalbasgolv ändå bedöms nödvändigt, ersätts med ett kapitalbasgolv på 20 procent, i likhet med det föreslagna komponentgolvet på 20 procent.

Följden av föreslaget kapitalbasgolv blir att nätföretagen blir överkompenserade. Denna övervärdering av näten påverkar således den kapitalkostnad som sedermera ligger till grund för den intäktsram som tillsynsmyndigheten beräknar. I och med att nätföretagen med föreslagen värdering av kapitalbasen erhåller en för stor kapitalkostnad leder detta till en felaktig värdering av vilka investeringar företagen behöver göra. Företagen riskerar att överskatta behovet av kortsiktiga investeringar i förhållande till långsiktiga vilket, på lång sikt, kan leda till försämrad elnätkvalitet för kunderna.

Bild 2 illustrerar konsekvensen av att låta elnätbolagen använda det s.k. kapitalbasgolvet. Efter 20 år har företagen skrivit av hela den kapitalbas de blev tilldelade vid initialvärderingen, men även gjort avskrivningar på de kontinuerliga investeringar man gjort. Kapitalkostnaden sjunker därför drastiskt år 21, vilket då påverkar den intäktsram företaget tilldelas.

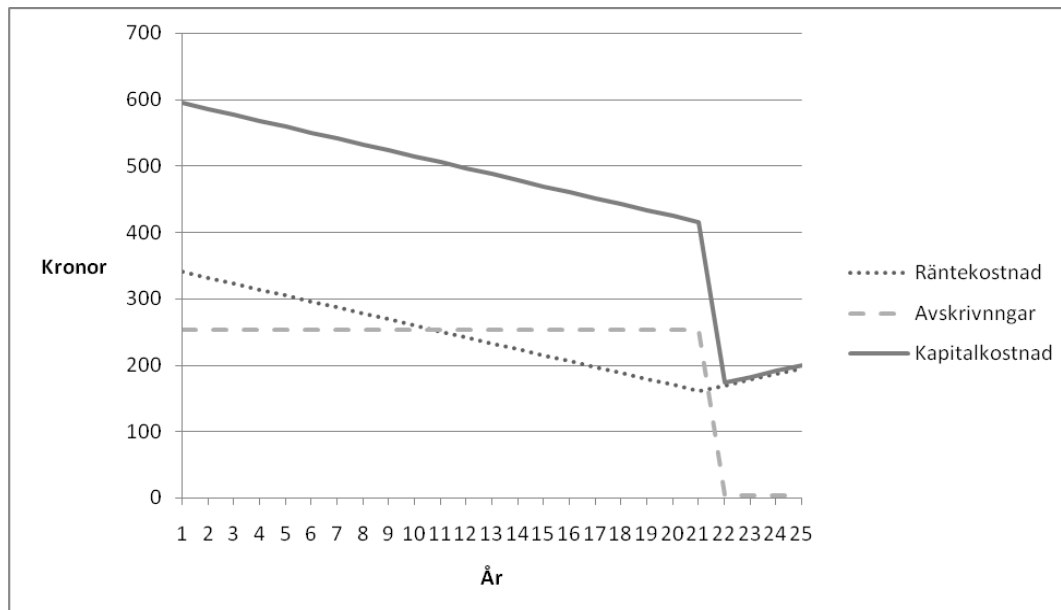


Bild 2. Konsekvens av kapitalbasgolv på tariffen

Utredningen anger att kapitalbasgolvet bör införas för att minska tillsynsmyndighetens administration. En reglering ska lämpligen införas för att fylla ett syfte, inte för att underlätta för tillsynsmyndighetens arbete.

Konkurrensverket föreslår att bokfört värde används i stället för NUAK med åldersavdrag alternativt att man med nuvarande förslag använder en real linjär metod. Endast i fallet med bokfört värde kan en nominell linjär metod användas.

Konkurrensverket anser också att man helt bör slopa förslaget med kapitalbasgolv eller åtminstone sänker ersättningsnivån till 20 procent av NUAK.

### **Ränta vid överdebitering**

Enligt utredningens förslag ska nätföretagen, om de överdebiterar kunderna, endast betala ränta på den andel som överstiger intäktsramen med mellan 5 och 10 procent. Det innebär en uppenbar risk att nätföretagen genom överdebitering "lånar pengar" av kunderna och således kan göra vinst på de 5 procent överdebitering som ränta enligt förslaget inte behöver betalas på. Om avkastningen för investeringar i nätverksamhet antas vara 7 procent skulle nätföretagen med nuvarande förslag kunna göra en samlad vinst på i storleksordningen 80 miljoner på de pengar de har möjlighet att räntefritt låna av kunderna. Straffräntan måste höjas markant för att inte detta ska inträffa.

Förslaget om återbetalning till kunderna vid överdebitering över 10 procent är inte motiverat och bör inte genomföras. Det medför endast onödig administration för tillsynsmyndigheten. En hög straffränta skulle fungera bättre och vara enklare att administrera.

Utredningen föreslår att elnätföretagen ska sänka sin intäkt med det överskjutande beloppet nästkommande period. Det är viktigt att klargöra att nätföretagen måste sänka den nästkommande periodens intäkt med den överskjutande procentatsatsen, inte det överskjutande beloppet. Regleringen riskerar annars leda till överinvesteringar, eftersom företagen kan minska sin överdebitering procentuellt sett genom att investera.

Konkurrensverket anser att ränta införs redan vid förslagsvis 3 procent överdebitering och att förslaget om återbetalning till kunderna slopas vid överdebitering eller att det införs en räntetrappa. Det finns annars en risk att nätföretagen genom att optimera sin intäkt kan tjäna pengar på att överdebitera kunderna.

### **Reinvesteringar**

Utredningen föreslår att investeringar som uppgår till 2,5 procent av kapitalbasen ska få tas upp till verkligt värde. Inom extern redovisning brukar de årliga reinvesteringarna uppgå till det årliga avskrivningsbeloppet. Med den gällande avskrivningstiden på 40 år som används i den nuvarande Nätnyttomodellen, NNM, blir den årliga avskrivningen 2,5 procent. Det är även vad utredningen föreslår i den nya regleringen. Skillnaden är att utredningen föreslår att nätföretagen ska få använda verkliga värden, i stället för som i NNM, standardkostnader. Risken med förslaget är att nätföretagen gör för få men dyra investeringar.

Föreslagen reglering bygger på att det ska göras en värdering av om en investering är nödvändig eller inte. Det ställs höga krav på tillsynsmyndigheten för att kunna avgöra detta och en reglering som bygger på denna princip innebär en detaljstyrning av investeringar. Detta kanske är nödvändigt eftersom det annars finns en risk för att alla nätföretag överinvesterar. Långsiktig effektivitet kan

emellertid estimeras med s.k. DEA teknik<sup>6</sup>. En svaghet med denna metod är att om alla nätföretag är lika ineffektiva kommer de enligt DEA-metoden att vara lika effektiva. De standardkostnader som ska ligga till grund för tillsynsmyndighetens bedömning är de kostnader som bygger på branschens angivna kostnader. Konkurrensverket delar därför inte utredningens uppfattning att den bedömning som ska göras är frikopplad företagens verkliga kostnader.

Konkurrensverket anser att alla investeringar oavsett storlek ska prissättas med standardkostnader framtagna av tillsynsmyndigheten. Det finns annars en risk att viktiga investeringar åsidosätts.

### **Standardkostnader**

Det finns både fördelar och nackdelar med att använda standardkostnader i en reglering. Genom att använda standardkostnader för beräkning av en kapitalbas utifrån företagens anläggningsregister blir det lättare för tillsynsmyndigheten att argumentera för de kostnader som ett specifikt nätföretag tilldelas. Ungefär 50-60 procent av nätföretagens kostnader utgörs normalt av fasta kostnader. Det är således centralt att dessa sätts rätt och inte okritiskt enbart utifrån vad ett monopolföretag anger. I den nuvarande regleringen, NNM, bygger standardkostnadsberäkningarna på den s.k. EBR-katalogen, branschens egen kostnadskatalog. Katalogen bygger på uppgifter från nät- och serviceföretagen. EBR omfattar standardiserade konstruktioner med satslagd materiel-, bygg-, drift- och underhållstekniska anvisningar, elsäkerhetsanvisningar samt produktionsteknik och kostnadskatalog för ledningar och stationer. EBR ska vara nät- och servicebolagens viktigaste verktyg för effektivisering av nätverksamheten. En reglering förlorar sitt ändamål om 50-60 procent av kostnaderna bygger på uppgifter ur EBR, uppgifter som monopolföretagen själva anger. Om resten av regleringen bygger på de övriga kostnaderna, som företagen också anger, såsom kostnader för drift och underhåll, administrationskostnader, overheadkostnader, förefaller det som regleringen helt tappar sitt syfte.

Enligt utredningens förslag kommer standardkostnader enligt EBR-katalogen att användas vid värdering av företagens tillgångar även i den nya regleringen. Att använda de kostnader som monopolföretagen själva anger leder inte till någon verkningsfull reglering. De stora företagen har också särskilda fördelar eftersom de kan pressa sina kostnader genom att de har stor köpkraft i förhållande till andra nätföretag. En förutsättning för att använda standardkostnader är att tillsynsmyndigheten tar fram en egen kostnadskatalog efter lämpligt samråd med nätföretagen, stora elkunder och andra nordiska tillsynsmyndigheter.

Det finns vissa situationer när standardkostnader kan anses mindre relevanta och inte beskriver den specifika miljön på ett korrekt sätt. Skärgårdsmiljö, centrala delar av Stockholm, områden med fornminnen är exempel på sådana områden

---

<sup>6</sup> Data Envelopment Analysis. Benchmarking-metod för jämförelse av kostnader mellan nätföretag med likartade karaktäristika.

där standardkostnader kan vara svåra att använda. I dessa fall kommer nätföretagen att överklaga de av tillsynsmyndigheten angivna kostnaderna. Det motsatta kommer aldrig att inträffa, nämligen att nätföretagen överklagar när de överkompenseras. Kunderna kommer följaktligen aldrig att bli gynnade med standardkostnader.

Det är bra att föreslagen reglering utgår från nätföretagens befintliga nät, eftersom det då blir lättare för tillsynsmyndigheten att argumentera för sina val. Det blir också en effektivare reglering eftersom tillsynsmyndigheten inte måste legitimera sina val genom att jämföra med verkligheten såsom nu är fallet med NNM. När man övergår från ett fiktivt nät till nätföretagens verkliga nät som bas för kapitalkostnaderna, är det viktigt att företagets långsiktiga effektivitet påverkas av effektivitetskrav eller via koncessionshandläggningen. Det finns annars en risk att företagen överinvesterar, s.k. "gold plating".

Konkurrensverket anser, för en effektiv reglering med användning av standardkostnader, att en ny kostnads katalog för prissättning måste utarbetas av tillsynsmyndigheten. Att använda de kostnader som monopolföretagen själva anger leder inte till någon verkningsfull reglering.

### **Överklagande/föreskriftsrätt**

Ett av motiven för införande av en ex-ante reglering är möjligheter till ökad förutsägbarhet, tydligare riktlinjer och kortare rättsprocesser. Genom att i samma utsträckning som tidigare använda en ramlag förskjuter man emellertid bara den legala processen ex-ante i stället för ex-post. Företagen kommer i samma utsträckning som förut att kunna överklaga de av tillsynsmyndigheten fastställda besluten och metoderna. För att undvika långa rättsprocesser kan det även finnas anledning att ge tillsynsmyndigheten föreskriftsrätt gällande viktiga parametrar som det ofta tvistas om i överklagandeprocesser. Det skulle kunna gälla hur effektivitetsförbättringar beräknas, avskrivningsmetod, avskrivningstider, effektivitetskrav, WACC, etc.

En annan bidragande orsak till att rättsprocesser för närvarande tar lång tid är organisationen av domstolarna och deras arbete. Elmarknaden och andra marknader har helt eller delvis öppnats för konkurrens under de senaste decennierna. Det har krävt särskild lagstiftning för att säkerställa marknadens funktionssätt och en fungerande konkurrens. Antalet mål i domstol har ökat och nya måltyper har tillförts samtidigt som domstolarnas resurser och kompetens inte har anpassats för dessa krav. Resultatet har blivit långa handläggningstider och osäkerhet för aktörerna beträffande deras långsiktiga agerande på marknaden, vilket medför samhällsekonomiska kostnader.

Det nuvarande systemet för tillämpning av den marknadsrelaterade lagstiftningen är behäftat med brister. Likartade mål är spridda över olika domstolar vilket försvårar för en enhetlig rättstillämpning. Dessa mål präglas ofta av långa handläggningstider. Den kompetens som krävs för att döma i komplicerade marknadsrelaterade mål är ofta inte tillräckligt säkerställd eller saknas. Vägledande

avgöranden kommer inte inom rimlig tid. Alltför långa handläggningstider för marknadsrelaterade mål undergräver förtroendet för systemet och bidrar inte till att säkerställa en effektiv utveckling av praxis.

Konkurrensverket anser mot denna bakgrund att det kunde vara en fördel att låta Marknadsdomstolen, som enda instans, sköta hanteringen av överklaganden inom energiområdet i stället för som nu, länsrätt, kammarrätt och i vissa fall även regeringsrätten.

Konkurrensverket anser vidare att tillsynsmyndigheten i den kommande regleringen bör få föreskriftsrätt gällande viktiga parametrar såsom avskrivningsmetod, avskrivningstider, effektivitetskrav, WACC, etc. Det finns annars en risk att de långa legala processer som varit utmärkande för nuvarande reglering kvarstår med den nya regleringen. Konkurrensverket anser att samma instansordning som gäller för konkurrenslagsärenden m.m. också bör gälla för dessa ärenden.

#### **Avskrivningstid och synsätt**

Det finns både för och nackdelar med att låta nätföretagen själva välja avskrivningstid inom ett intervall som utredningen föreslår. Fördelen med att man låter nätföretagen göra själva riskbedömningen är att nätföretagen har bäst kunskap och förmåga att värdera risken. Att låta nätföretagen uppskatta avskrivningstiden minimerar dispyter mellan tillsynsmyndigheten och nätföretag. På så sätt får man möjligen en fungerande reglering, men inte en korrekt reglering. Tillsynsmyndigheten bör vara uppmärksam på att de flesta nätföretag i nuläget har en avskrivningstid om 30 år. I den nuvarande regleringen, NNM, är avskrivningstiden 40 år. Vid övergång från NNM till en ny reglering, kan det därför vara av vikt att välja den avskrivningstid som nätföretagen har för att undvika att nätföretag åter får kompensation för tillgångar som man redan tagit betalt för. Det är emellertid viktigt att ha i åtanke att valet av regleringsmetod kommer styra företagens val och argumenterade gällande avskrivningstid.

#### **Bakåtblickande/förmögenhetsbevarande**

Syftet med ett bakåtblickande perspektiv i en reglering är att företagen alltid ska få täckning för nedlagda kostnader. Med ett sådant perspektiv har företagen alltid incitament att driva näten exakt så lång tid som tillsynsmyndigheten sätter som avskrivningstid, även om tillgången har ett fortsatt tekniskt värde. Detta beror på att företagen inte får ersättning för att driva anläggningen längre än avskrivningstiden. Risken är att samhället drabbas av kapitalförstöring om inte avskrivningstiden sätts korrekt. I Finland där man har ett bakåtblickande perspektiv har alla nätföretag valt en så lång avskrivningstid som möjligt<sup>7</sup>, eftersom företagen då får betalt för tillgångar som företagen har kvar i nätet men inte använder.

---

<sup>7</sup> I de domstolsprocesser som följt införandet av ny reglering i Finland har nätföretagen till och med anfört längre avskrivningstider än de som angivits av tillsynsmyndigheten.

**Framåtblickande/kapacitetsbevarande**

Med det framåtblickande perspektivet har nätföretagen incitament att driva sina anläggningar längre än angiven avskrivningstid, eftersom företagen får betalt för tillgången, trots att de är fullt avskrivna. Företagen kommer med detta perspektiv att argumentera för så kort avskrivningstid som möjligt. Med detta perspektiv är det ytterst viktigt att komplettera regleringen med en kvalitetsreglering.

Utredningen föreslår att den nya regleringen ska bygga på en förmögenhetsbevarande princip och att kapitalkostnader ska beräknas med nominell linjär metod, NL-metoden. Vad man föreslår är alltså att kombinera ett bakåtblickande och ett framåtblickande perspektiv. I själva initialvärderingen används ett kapacitetsbevarande synsätt utifrån ett åldersjusterat NUAK. De efterföljande åren ska i stället värderas enligt ett bakåtblickande perspektiv. Enligt Konkurrensverket borde själva initialvärderingen också bestämmas enligt samma princip som den efterföljande värderingen. Förslaget leder till en dubbelkompensation för inflation, dels i räntan men också i kapitalbasen. Visserligen sker endast felet vid initialvärderingen och inte framgent, men det innebär ändå en betydande överkompensation. Mer naturligt hade varit att med föreslagen metod välja att värdera anläggningarna till bokfört värde enligt fastslagna metoder och principer. Viss förbättring skulle också uppnås om man i stället för nominell linjär metod använder sig av real linjär metod där man i stället justerar för priser. Den möjligheten utesluter emellertid utredningen eftersom den bygger på en teoretisk beräkning.

Konkurrensverket anser att tillsynsmyndigheten ska ha rätt att bestämma avskrivningstiden. Ges företagen möjlighet att välja avskrivningstid blir nätföretagens val en följd av valt synsätt, framåtblickande eller bakåtblickande.

**Nätförluster**

Tillsynsmyndigheten bör beräkna de kostnader för nätförluster som nätföretagen har. Att acceptera nätföretagens kostnader för förluster skapar inga incitament till kostnadseffektivisering. Det finns också en uppenbar möjlighet för nätföretag hemmahörande i en integrerad energikoncern att köpa sin el från systerbolag till ett högt pris. Pengarna stannar i koncernen men konsumenten missgynnas. Utredningen anger att det redan är tillsynsmyndighetens uppgift att reglera detta, men det argumentet gör ju inte att man inte behöver reglera kostnaden i regleringen. Det skulle leda till minskad administration om i stället kostnaden reglerades.

Konkurrensverket anser att tillsynsmyndigheten ska fastställa priset på nätförluster.

**Regionnät**

För att nätkunderna ska inte ska missgynnas är det viktigt att tillsynen, dvs. föreslagen prisreglering, också omfattar regionnäten. Utredningens förslag innebär att betydande delar av det svenska elnätet kommer att sakna pristillsyn. Inkluderas bara lokalnäten har lokalnätföretag, anslutna till regionnätföretag i samma koncern, bl.a. såväl möjligheter som incitament att överföra pengar till regionnätföretagen via tariffen som lokalnätföretaget betalar till regionnätföretaget. Denna

kostnad är i det nuvarande förslaget ansedd som exogen. Eftersom de stora nätbolagen Vattenfall, Fortum och E.ON även bedriver regionnätverksamhet är det en risk att pengar överförs från lokalnäten till regionnäten genom kostnaden till överliggande nät.

Konkurrensverket anser att regleringen även ska inkludera regionnätverksamhet.

---

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören. Föredragande har varit Joakim Lindström.

Claes Norgren

Joakim Lindström

**Kopia till:**

Finansdepartementet

Justitiedepartementet

Integrations- och jämställdhetsdepartementet